

7/14275
68176

T.C.
DIŞIŞLERİ BAKANLIĞI
Enerji, Su, Çevre İőleri Genel M¼d¼r Yardımcılığı

Sayı : 83505896-775.20 -2013/7217472
Konu : Yazılı Soru Önergesi/Aykan
Erdemir/7/14275

19

T¼RKİYE B¼Y¼K MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI (TBMM)

İLGİ: Başbakanlığa muhatap 24.12.2012 tarih ve KAN.KAR.BŐK.A.01.0.KKB.0.10.00-7/[7/14275] /163856 sayılı yazı

Bursa Milletvekili Aykan Erdemir'in Sayın Başbakanımıza yönelttiği ve Sayın Başbakanımızca, kendileri adına eşĐ¼d¼m¼de cevaplanması tensip buyrulan 7/14275 esas numaralı soru önergesinin ilgili kurumlardan alınan görüşler ışığında hazırlanan yanıtı ilişikte sunulmaktadır.

Saygılarımla arzederim.

Ahmet DAVUTOĞLU
Dışışleri Bakanı

Ek: 1

Dağıtım:

GereĐi :

T¼rkiye B¼y¼k Millet Meclisi Başkanlığı (TBMM)

Bilgi :

Başbakanlık

BURSA MİLLETVEKİLİ SAYIN DOÇ.DR. AYKAN ERDEMİR'İN
14275 SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE YANIT

SORULAR

1961 yılından beri Avrupa Nükleer Araştırmalar Merkezi'nde (CERN) gözlemci üye statüsüyle yer alan Türkiye Cumhuriyeti adına Başbakan olarak 2008 yılında iyi niyet anlaşması imzalamış, 2009 yılında da "tam üyelik" başvurusu yapmıştınız. 2010 yılında kabul edilen tam üyelik başvurusu Türkiye bilim dünyasında büyük sevinçle karşılanmıştı. Ancak son günlerde basında Türkiye'nin tam üyelikten vazgeçeceği yönünde çıkan haberler bilim insanlarında ve araştırma geliştirme faaliyeti yürüten kurumlarda büyük endişe yaratmıştır. Bu endişenin kaynağı CERN ile müzakereleri yürüten Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK) tam üyelik için 70 milyon lira vermeyi "verimli" bulmadığına ilişkin hazırladığı iddia edilen rapordur.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı olarak Size ve Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'na ortak bir mektup yazan 31 fizikçi bu yanlıştan dönülmesi yönündeki uyarılarını dikkatlerinize sunmuşlardır. Mektupta özetle şöyle denilmektedir: "Asosiye üyelik CERN'deki çalışmalara katılan bilim insanları için son derece olumlu bir adım olmakla birlikte, CERN'e üyeliği endüstrisini geliştirmek, özel sektörüne teknolojik olarak liderlik yapmak ve istihdam yaratmak için isteyen bir ülke için son derece yetersiz kalacaktır. Bu bağlamda tam üye olma yolundaki kazanımları kaybetmemek, bölgesel güç olarak prestijimizi arttırmak için tam üyelik yolunda 3 yıl önce ortaya konan yol haritası doğrultusunda kararlılıkla ilerlemek üzere, müzakere heyetinin görevlendirilmesini saygıyla arz ederiz."

Bu kapsamda;

1. "Biz CERN'e tam üye olmayalım ama asosiye üye olalım" şeklinde çıkan haberler Hükümetimizin tutumunu doğru yansıtmakta mıdır?
2. Türkiye'nin CERN'e tam üyelik başvurusu geri çekilecek midir?
3. Bir yanda Avrupa Birliği kurumlarıyla bütünleşme sürecimiz sürerken diğer yanda Avrupa'nın en temel araştırma kurumu CERN'le tam üyelik ilişkisi değil de "ayrıcaklı ortaklık" kurulması gerektiği yönündeki görüşü nasıl değerlendiriyorsunuz?
4. Türkiye'nin CERN'e tam üye olabilmesi yatırması gereken miktarın ne kadar olacağını öngörüyorsunuz?
5. Türkiye'nin CERN'e tam üye olması durumunda her yıl ne kadar katkıda bulunması gerekeceğini öngörüyorsunuz?
6. Tam üye olmak için CERN'e yatırılacak para miktarını Türkiye'nin çıkarları açısından verimli buluyor musunuz? Bulmuyorsanız bunun nedenleri nedir?
7. Türkiye 1961 yılından bugüne kadar CERN'e üye olmak için ne kadar kaynak kullanmıştır.
8. 1961'den bugüne kadar CERN'e gözlemci üye olarak Türkiye'den kaç bili insanı gönderilmiştir?
9. 1961'den bugüne kadar CERN'e gözlemci üye olan Türkiye'nin hangi kazanımları olmuştur?
10. Üniversiteler, TÜBİTAK, YÖK ve Bilim ve Sanayi Bakanlığı gibi kurumlar dururken CERN müzakerelerinin doğrudan TAEK tarafından yürütülmesinin gerekçeleri nelerdir?

YANITLAR

CERN üyeliği ile ilgili karar sadece mali yönüyle değil, bilimsel ve teknik altyapı hususları da dikkate alınarak verilmiştir. CERN ile müzakereleri yürüten heyetin tespit ve değerlendirmeleri siyasi karar mekanizmasına sunulmuş, netice itibarıyla karar ilgili Bakanların görüş ve önerileri ile Sayın Başbakanımızın bilgisi dâhilinde alınmıştır. Bu kapsamda, CERN'e ortak üyeliğimize ilişkin resmi karar Hükümetimiz adına Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Taner Yıldız tarafından bir mektupla CERN Konsey Başkanına iletilmiştir.

Türkiye, 1961 yılından bu yana CERN'de gözlemci olarak yer almaktadır. Ülkemiz CERN üyeliğinden vazgeçmiş değildir, sadece tam üyelik başvurusunu çekerek, "ortak üye" başvurusunda bulunmuştur. "Ortak Üyelik" süreci üniversitelerimizdeki araştırma altyapımızın ve sanayimizdeki farkındalık ve geri dönüşümün iyileştirilmesi için de bir fırsat teşkil edecektir. Ayrıca, "Ortak Üyelik" sürecinde şartların olgunlaşması durumunda "Tam Üyelik" seçeneğinin yeniden değerlendirilmesi mümkündür.

Türkiye; İsrail, Sırbistan, Slovenya ve GKRY ile aynı kapsamda "Üyeliğe yönelik Bağlı Üyelik" statüsü için 16.03.2009 tarihinde CERN Konseyine başvurmuştur. Dolayısıyla, izleyen dönemde CERN'e üyelikle ilgili herhangi bir ödeme yapılmamıştır.

CERN'deki araştırmalara katılım konusunda üyelik statüsüne paralel bir hiyerarşik sistem bulunmamaktadır. Her statüdeki ülke mensubu araştırmacılar, yıllık aidatlar dışında her bir deney için ayrıca belirlenen ve katılımcı kuruluşlarca karşılanan katkı payları da ödendiği takdirde istedikleri deneye kısıtlama olmaksızın katılabilmektedir. Bu nedenle ülkemiz üniversitelerindeki bilim adamlarımızın CERN'deki deneylerin tamamına istedikleri takdirde mevcut "Gözlemci" statümüz altında dahi katılmalarının önünde bir engel bulunmamaktadır. Dolayısıyla, statümüzün "Gözlemcilikten" "Ortak Üyeliğe" veya "Üyeliğe" geçişiyle ülkemizin CERN'deki deneylere katılımı menfi veya müspet yönde etkilenmemektedir.

CERN'e üye ülkelerin ödeyecekleri üyelik aidatı ülkelerin net milli gelirlerinin birkaç yıllık bir dizi halinde kullanıldığı bir formülle hesaplanmaktadır. Ülkemizin üyelik durumunda ödeyeceği yıllık tahmini tutar 34 Milyon İsviçre Frangı (CHF) karşılığıdır. Bu da yaklaşık 27,5 Milyon Avro'ya tekabül etmektedir. Buna ek olarak, yeni üyeler, üyeliklerinden önce CERN'e diğer üye ülkeler tarafından yapılan yatırıma katkı olarak (üye olduktan sonra) ilk üyelik aidatlarının 1,25 katı tutarında bir meblağı birkaç taksit halinde ödeyecektir. Özetle; ilk üyelikte $100 + 125 = 225$ 'lik bir katkı yapılması beklenmektedir.

Öte yandan, CERN ile ilişkilerin yürütülmesi, koordinasyonu ve Ülkemizin anılan kuruluştaki temsil edilmesi görevi Başbakanlığın yazılı talimatıyla TAEK'e 2006 yılında verilmiştir. Bu tarihten 2012 yılı sonuna kadar, araştırmacıların seyahat destekleriyle, CERN deneylerine katkı payı ödemelerine mahsuben toplam 9.975.961 TL kaynak kullanılmıştır.

TÜBİTAK tarafından 1993-2005 yıllarında CERN projelerine katılım amaçlı desteklenen kişi sayısı 134'dür. TAEK'in görevlendirildiği 2006 yılından bu yana ise toplam 126 bilim adamı görevlendirilmiştir.

CERN'e gözlemci üye olmanın kazanımlarını rakamsal olarak hesaplamak mümkün olmamakla birlikte Türkiye, TÜBİTAK desteğiyle CERN'de devam etmekte olan/gerçekleştirilmiş CMS, ATLAS, CAST, CHORUS, SMC, SELEX, ALICE ve ISOLDE deneylere katılmıştır. Öte yandan, CERN'e gözlemci olduğumuz dönemde, üniversitelerimizin araştırmacı altyapısında belli bir mesafe alındığı düşünülmektedir.